

Sjön Salen

På 1930-talet var sjön 2 060 ha stor, idag är den 1 550 ha.

En sjö som sänkts och krympt

Sjön Salen är en av de större sjöarna i Mörrumsåns vattensystem. Medeldjupet i hela sjön är 2,5 m och största djup är 8,5 m. De två största vattendragen till Salen är Lekarydsån och Helige å (från Helgasjön). Idag är den 1 550 ha stor. På 1930-talet var sjön 2 060 ha stor, men sänktes med 1,09 m för att vinna odlingsbar mark. Salen blev mycket grund i norra delen, endast 1-2 m djup och man skulle alltså kunna gå på botten. Vid kraftig vårfloed kan Salen stiga med upp till 1,5m. Under torrår kan vattenståndet bli 1 m under medelnivå, alltså en skillnad på över 2 m.

Vattnets kvalitet har påverkats av utsläpp från KLS (Kronobergs läns slakterier), jordbruk via Lekarydsån, Skaddeån och avlopp- och dagvatten från samhället. Det grundämne som främst göder sjön är fosfor. Sänkningen och övergödning leder till att norra delen av Salen växer igen.

Fisk och fiske

Salen är en näringsrik sjö, och det är rikligt med fisk. Vanligaste fiskarna är abborre, gädda, gös och mört. Äl, sandkrypare, sarv, norsgärs, färna, braxen, björkna och löja förekommer. För fiskekort, se nedan.

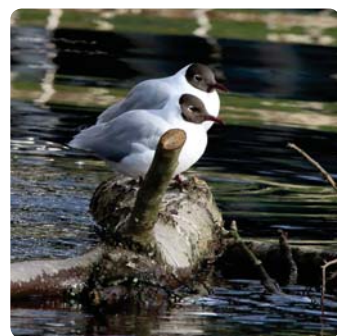
Växter

Vid strandkanten växer rikligt med vass, kaveldun, järtegröe och en del skogsäv. Det finns också vattenklöver, topplösa, strandklo, sprängört, fackelblomster och vasstarr. Över hela norra viken breder näckrosor ut sig i det grunda vattnet.

Fågellivet i sjön

Salskrake

Skrattnäs

Skäggdopping

Vanliga fåglar vid sjön är gräsand, kanadagås, skrattnäs, grågås och fiskmås. Med lite tur kan man se fisktärna, fiskgjuse, havsörn, gråtrut, drillsnäppa och skäggdopping. Vintertid uppehåller sig här rörhöna, salskrake, storskrake och knipor.

Linné ansåg att **salskraken** var vår vackraste fågel. Hanen är mycket elegant i sin svartvita dräkt. På lite avstånd ser den nästan alldeles vit ut. På vinter och vår kan den uppehålla sig här i åmynningen, ofta tillsammans med knipor. Födan är mestadels fisk. Den flyttar sedan vidare till norra Sveriges inland för att häcka i sjöar och tjärnar.

Gråhäger

Skrattnäsen är något mindre än fiskmäsen och har mörkbrunt huvud. Lägga märke till den lysande vita framkanten på vingen när den flyger. Det är en nyttigt fågel genom att den fångar många insekter och även avfall. De häckar i kolonier och skrämmer bort boplundrare. Änder häckar gärna i dessa kolonier då de känner sig trygga här. Vintertid finns skrattnäsen vid kusterna och dess ankomst hit är ett värtecken. Tänker du bort skrattnäsen "skrånande" skulle det bli väldigt tyst.

När **skäggdoppingen** spänner ut sina fjädrar ser det nästan ut som om han har en trekantig hatt på sig. På våren försiggår ett fantastiskt skådespel vid Salens norra del. När hane och hona uppvaktar varandra börjar det med att hanen förföljer honan med indragen hals. Sedan dyker de och hämtar några glänsande växtdelar, simmar mot varandra med uppburade kindskägg och örontofsarna på ända, för att sedan resa sig mot varandra bröst mot bröst och skaka på huvudena. De bygger ett flytande bo som förankras i vassen. Födan består av fisk, grodor och insekter.

Hägern är den vackra fågeln med det fula och otäckta läter. Hägern är en långbent, stor fågel som flyger med indragen hals till skillnad från trana. Den står still långa stunder för att med en blixtnabb rörelse fånga en fisk. Hägern häckar i kolonier i Salen.

Sjölyckan

Naturstigen Sjölyckan

Under 2014, i samband med LONA-projektet "Gör Salen mer tillgängligt", undersöktes naturvärden i området. Ett resultat av detta blev denna promenadslänga vid östra stranden, för att visa på de natur- och kulturvärden som finns i området. Slingans längd är 986 m.

Fiske

För den som vill fiska i Salen behövs fiskekort. Detta säljs bl.a. i kommunhuset, Centralplan 1.

Text och foto: Per Darell
Layout och foto: Johan Marand

Ekarna ovan gamla strandlinjen

Ovanför den gamla strandlinjen är marken relativt torr och här dominerar trädsnittet av ek, asp och hägg. Två av ekarna är jätteekar, som har en omkrets över 314 cm. Den största är 460 cm. I området är det gott om ekar i alla åldrar.

Så många som 1 500 arter av djur och växter är beroende av ek. Inget annat träd kan bidra till sådan rikedom. Gamla ekar är särskilt värdefulla då de kan ha hålrum där fåglar och fladdermöss kan vistas. I hålrummen finns ofta mulm, som är hemvist för många insekter och andra kryp. I en gammal ek kan över en miljon individer av olika arter leva!

Ekområdet har en fin värfloa med framför allt vitsippor, men också trubbhagtorn, hägg, harsyra, tibast, grönvit nattviol, ormbär, gökört och liljekonvalj. Våren är den ärsdig då området är som vackrast.

Fåglar du kan se här är spillkräka, större hackspett, mindre hackspett, ringduva, koltrast, nötväcka, svarthätta, grönsångare, grönfink och trädkrypare.

Ekarna är av olika ålder och ekföryngringen god. Ekarna i Sjölyckan är av extra stort värde om man ser dem som en del av Engaholms ekbestånd. Engaholm som är angränsande fastighet i söder, har ett stort antal skyddsvärda ekar. Flera sällsynta lavar och insekter är knutna till dessa ekar. Vid Kloster, på andra sidan sjön, finns också rikligt med jätteekar.

Sjölyckans största ek, med en omkrets över 450 cm.

Hagtorn

Vitsippa

Tibast

Malmbrytning

Fram till slutet av 1920-talet bedrev Huseby bruk malmpuption från Salen till masugnen. Vintertid hade man skafade nätkassar för att skrapa ihop myrsmalm från sjöbotten och lyfta upp den till ytan. Metoden var tids- och arbetskrävande och vid slutet av 20-talet konstruerade brukspatron Stephens en maskinell anläggning, "mudderverket" för att hämta upp myrsmalmen. Sänkningen av Salen gjorde det omöjligt för prämar och mudderverket att ta sig fram. Verksamheten upphörde då masugnen dessutom användes allt mindre.

Geologi

Sjöarna Dansjön, Salen och Åsnen har uppstått i ett geologiskt dramatiskt område, protoginzonen. För en miljard år sedan skedde rörelser mellan den östra och västra delen så att berggrunden förskiffrades och deformerades.

Zonen sträcker sig från Värmland i norr till Skåne i söder, alltså i nord-sydlig riktning. Kronoberg delas av zonen i en västlig del med gnejser och en östlig del med granit och porfyr. Alvesta är beläget i den östra delen av zonen och berggrunden är här ca 1,8 miljarder år.

Mudderverket i Salen
Foto: Anders Isakssons Husebyminnen